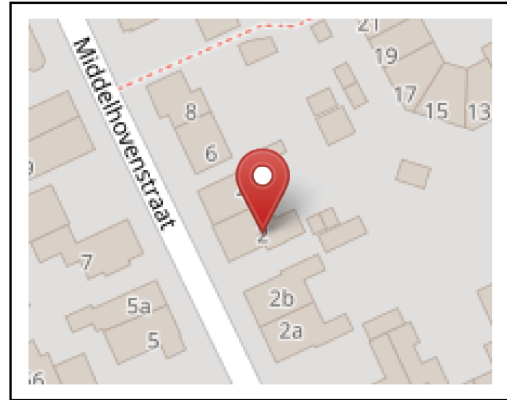

Dubbel woonhuis
Middelhovenstraat 2, 4,
6953 BV Dieren

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000089, 0000090
Inschrijving register 24 april 2008
Kadastrale aanduiding Dieren U 4450, U 4451

DUBBEL WOONHUIS van twee bouwlagen, oorspronkelijk onder een kap met plat, ontworpen in 1909 door F.J. Boerman. De bouwvergunning voor het - verhogen van het pand met een kap met plat werd op 16 juni 1931 verleend.

Historie en ligging

Het pand ligt in een straat met zeer gevarieerde bebouwing. De Middelhovenstraat is als straat jonger dan de Prinsenstraat, die zijn oorsprong vindt in een oude landweg. De richting van de Middelhovenstraat gaat terug op de oriëntatie van de percelen, zoals die al voorkomen op het kadastrale minuutplan 1811-1832. Daarom loopt deze straat globaal in dezelfde richting als de lijn Spoorstraat - Wilhelminaweg. Dit gebied is den nog onbebouwd en heet de Dierensche Enk. Na de aanleg van de spoorlijn en het station werd dit gebied aantrekkelijk voor woningbouw.

Het vrijstaande dubbele woonhuis Middelhovenstraat 2 (rechts) en 4 (links) is gebouwd in overgangsarchitectuur. De architectuur vertoont invloeden van het werk van H.P. Berlage (1856-1934) in het bijzonder van diens ontwerpen voor de villa's van de schrijver Frederik van Eeden (uit 1892-'93 en 1902) en de schilder Jan Toorop (uit 1899).

De bouwer was de aannemer F.J. Boerman, die zelf het rechter deel betrok. Merkwaardigerwijs is het linker pand ruimer opgezet en lag de beerput hiervan oorspronkelijk op het erf van het rechter buurpand. De erfgrans in de tuin verspringt ten opzichte van de woningscheidende binnenmuur, dit ten voordele van het rechter pand. Hierdoor grenst het toilet van nummer 4, blijkens details oorspronkelijk, aan de tuin van nummer 2. Op deze plaats zou men een uitgang van het linker pand verwacht hebben.

Het linker is het pand aan de achterzijde vanouds uitgebouwd, maar op de rechter gevel na, is deze uitbouw compleet vernieuwd.

Het rechter pand springt achteraan over beide bouwlagen wat uit. Dit deel heeft een plat dak, dat als het ware een hap uit de kap haalt. De aangrenzende wanden zijn afgewerkt met gepotdekselde planken. De rechter gevel draagt hier een forse. Het dubbele woonhuis ligt vrij in de twee tuinen, langs de straat en rechts afgescheiden door een ijzeren spijlenhek.

Gevels

Opvallend is de uitvoering in schoon metselwerk in kruisverband voor de begane grond en wit pleisterwerk voor de verdieping. In het pleisterwerk zijn tussen- en onderdorpelbanden uitgespaard, gemetseld in fel-rode verblendsteen. De overgang ligt direct boven de begane-grondvesters. Ook de begane grond heeft een fel-rode tussendorpelband. Onder de kroonlijst loopt een band van gele verblendsteen. De plint is gepleisterd en wordt afgesloten met één geprofileerde lijst.

De kap met plat heeft aan alle zijden omgaande schilden, die zijn voorzien van relatief forse dakkapellen. Deze kap is een verhoging uit 1931.

De voorgevel bestaat uit twee gelijkvormige delen, de indeling van het dubbelpand is niet gespiegeld, zoals gebruikelijk is. Bovendien springt het rechter pand iets naar voren, als ware het een risaliet.

Ieder deel is drie vensterassen breed, de schuifvensters hebben voor de verdieping "een kleine roedenverdeling (2 x 4 ruiten). Voor de begane grond was dat 1 x 3 ruiten, maar de roeden zijn hier verdwenen. De lateien hebben een subtiële decoratie, twee lijnen met een cirkel, die naar de Jugendstil verwijst. Blijkens onder meer de wervels hadden de vensters zonneblinden, vermoedelijk persiënes. De lekdorpels zijn van donker geglazuurde vormsteen met geprononceerd waterhol. In de rechter as bevindt zich bij ieder pand de ingang in een portiek dat met een rondboog in rode verblendsteen wordt afgesloten. Van deze boog lopen de binnen- en buitenwelflijn niet concentrisch. Hij verloopt in dikte: onderaan is hij steens, bovenaan anderhalf steens, waardoor hij als een Florentijnse boog benoemd kan worden. Doordat de top vanouds over een breedte van twee stenen grijs geschilderd is als imitatie-sluitsteen, valt niet op dat de buitenwelflijn een spitsboog vormt. Door deze verf wordt ook gecamoufleerd dat hier twee stootvoegen naast elkaar liggen. Dat is niet alleen lelijk, het was ook ongunstig bij de geringe verzakking die bij het rechter pand optrad. De voordeur heeft de voor de Amsterdamse School kenmerkende verticale accenten in de vorm van ronde profielen.

De rechter gevel is vrij gesloten met alleen enkele vensters voor de trap. In de linkergevel valt de zeer brede schuifdeur voor de achterkamer op. Achteraan zijn recente aanbouwen geplaatst.

De achtergevel heeft vier vensters voor de verdieping, waarvan er een een tijd als balkondeur voor de aanbouw van het linker pand gefungeerd heeft. De begane grond wordt ingenomen door de hiervoor genoemde aanbouw, een recente aanbouw achter het rechter pand en het resterende geveldeel hiertussen is gewijzigd.

De kap met plat heeft omgaande schilden en aan de voorzijde per pand een forse dakkapel met drie gekoppelde vensters met vierruits ramen. De schilden dragen gesmoorde tuiles du nord.

Direct achter de uitbouw van het rechter pand staat een schuurtje, dat blijkens de schoorsteen als bakhuisje gebouwd is. Het komt nog niet voor op de oorspronkelijke bouwtekening. Het zadeldak, evenwijdig aan de rooilijn, draagt aan de voorzijde nieuwe golfpannen, aan de achterzijde de in deze streken vrij zeldzame rode hamerpannen. De ingang bevindt zich aan de voorzijde. Een gietijzeren stalraam is hergebruikt.

Interieur

Achter de ingang, die zich rechts in het pand bevindt, ligt een tochtportaal. In beide woningen heeft de aansluitende tochtdeur bij de ingang doordraaiende scharnieren, maar deze zijn buitengewoon verschillend. Nummer 4 heeft bommerscharnieren, een in het begin van de 20e eeuw meer voorkomend type, waarbij de drie in plaats van twee bladen verbonden zijn door twee in plaats van één knoop. Hierdoor kan de tochtdeur zowel naar binnen als naar buiten draaien. Hetzelfde wordt bereikt met het zeldzame boekscharnier (ook wel bekend als New Idea) in nummer 2. Uit het kozijn steekt per scharnier een horizontale vierkante plaat, die in een scharnierkast in de deur steekt. Een veer hierin zorgt dat de tochtdeur zichzelf sluit en daarbij vlak op het kozijn aansluit. De werking is symmetrisch bij het naar binnen en naar buiten draaien. Het rechter pand heeft in de tochtdeur rijk geëts glas met florale motieven. Op de gang met gaaf bewaarde terrazzovloer, in beide gevallen rechts in het pand, sluit rechts de trap naar de verdieping aan, de hierachter gelegen keldertrap en het toilet. Het toilet heeft nog oorspronkelijke details, onder meer de betegeling en in nummer 2 een porseleinen lichtschakelaar.

In het rechter pand ligt onder het wat uitspringende gedeelte rechts achter een

kelder onder troggewelfjes op stalen balken. In de achtergevel was een kelderkoekoek opgenomen, maar deze is verdwenen onder de latere uitbouw op deze plaats.

Onder het achterste deel van de hoofdmassa van het linker pand (dus niet onder de uitbouw) ligt een kelder onder troggewelfjes op stalen balken en een H-balk als onderslagbalk. De toegang sluit aan op de trappartij en daardoor wordt de kelder voorafgegaan door een tussenlid onder de gang. In de linker gevel zijn twee kelderkoekoeken opgenomen.

Aan de achterzijde sluit de gang aan op de keuken, die in nummer 2 wat naar rechts uitgebouwd is en zich in nummer 2 in de aanbouw bevindt. Deze bevat een houten keukenkast.

De trappen,
steektrappen

met kwarten, vertonen in beide panden dezelfde merkwaardigheid. De onderste trappaal heeft een uitgestoken decoratiepatroon in de sfeer van de Jugendstil. De trappalen op de verdieping en op de zolder wijken af en zijn traditioneler. Beide zijn gelijksoortig, terwijl die op zolder toch pas van de verbouwing uit de (vermoedelijk) dertiger jaren kan dateren.

In beide panden zijn op de begane grond stucplafonds bewaard uit de bouwtijd gebleven met een centraal ornament en in de hoeken aanvullende ornamenten. In nummer 2 heeft het plafond van de achterkamer de vermoedelijk oorspronkelijke kleuren bewaard. Het gaat om pasteltinten, waarmee de bladornamenten benadrukt worden en felle kleuren voor de vruchten. Het plafond in de voorkamer van dit pand is opmerkelijk door het hergebruik van laat 18e-eeuwse of vroeg 19e-eeuwse ornamenten in Lodewijk XVI stijl. Naar verluidt heeft de bouwheer als aannemer elders een pand gesloopt, waaruit hij deze elementen in zijn nieuwe woning hergebruikt heeft.

Het linker pand heeft de schuifdeuren tussen de kamers en suite gaaf bewaard, met herlaatste handgrepen.

In het rechter pand zijn diverse zwartmarmeren schoorsteenmantels bewaard gebleven, bestaande uit een pilasterachtige opbouw met een forse deklaat.

De zolder is, zoals vermeld, een latere toevoeging. Dit verklaart waarom er geen borstwering

aanwezig is. Daarvoor zouden immers de gevels hoger opgetrokken moeten worden. Het linker pand heeft getrapte gezaagde plankdragers op zolder.

Reden van plaatsing DUBBEL WOONHUIS

Architectuurhistorische waarden:

Het vrijstaande dubbele woonhuis uit 1909 met kap uit de dertiger jaren van de 20e eeuw is een goed voorbeeld van de tussenvorm van een villa en een gewone woning, gebouwd door een aannemer, deels voor eigen gebruik. De architectuur is eenvoudig, maar verzorgd. Opvallend is de overgangsarchitectuur, waarbij schoon metselwerk op de begane grond gecombineerd werd met een gepleisterde verdieping. De verlevendiging bestaat verder dorpelbanden in felrode verblendsteen, welk materiaal ook voor de Florentijnse bogen van de portieken toegepast is. Het interieur heeft nog veel oorspronkelijke elementen bewaard, zoals stucplafonds en schoorsteenmantels. Het stucplafond van nr.2 valt op door hergebruik van ornamenten uit de late 18de of vroege 19de eeuw.

Stedenbouwkundige waarden:

Het dubbele woonhuis is van belang als onderdeel van de stedenbouwkundige invulling van het gebied tussen de oude dorpskern en het station en de nieuwe hoofdweg in de periode 1880-1920. Het pand is één van de waardevolle elementen

van de bebouwing en heeft een ensemblewaarde in samenhang met de overige historisch waardevolle bebouwing in de Middelhovenstraat.

Cultuurhistorische waarden:

Het pand is van belang als een goed voorbeeld van de huisvesting I van de middenklasse in de jaren rond 1900.

Voldoet aan de basisnormen a en b alsmede aan de meerwaarden 1a, b en 2a, b, d.

Op grond van bovenstaande voldoet het complex aan artikel 9.2, sub a, b en c van de gemeentelijke monumentenverordening.

Bronnen

- Bouwtekening van oorspronkelijk ontwerp en van verhoging.
 - Mondelinge mededelingen bewoners.
 - Crols, Roger & Jan Wabeke, Monumentengids Rheden. Deel in de serie 'Monumenten in Gelderland', nr 1. [Arnhem] (Gelders Genootschap), Utrecht (Matrijs) 2000cop. [88 blz. ISBN 90.5345.154.4]. Hierin vooral "Dieren": blz. 10, 15, 26 (Zutphenseweg), 30 (overzichtskaartje), 65-74
 - Fopma, Lilian & Ries van Hemert & Theo Rouwhorst, Smeedwerk, ijzerwaren. IJzer en aanverwante metalen, kramerijen, ankers, hang- en sluitwerk. Handboek voor timmerlieden betrokken bij restauratie van monumenten. Amsterdam (Stichting Restauratie Centrum), 2004 (cop.) [268 blz ISBN 90.77019.07.31. Hierin: blz. 88
 - Watjes, J.G., Constructie van gebouwen. Deel 4; Ramen, deuren, kozijnen. Amsterdam (Kosmos), 1932 voorwoord'. (387 blz. ISBN -). Hierin "Scharnieren en fitsen": blz. 328-331
- Straatbeeld

Voorgevel – 2016.

Foto: Fred Rietvink / fotoclub Veluwezoom

© CC BY-NC-ND